

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE TÜRKİYE'DEKİ EĞİTİME BAKIŞ

Covid-19 Pandemic Process, Education at a Glance in Turkey

Doç Dr. Erol KOÇOĞLU

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya/TÜRKİYE

Doç. Dr. Özlem ULU KALIN

Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Artvin/TÜRKİYE

Dr. Danyal TEKDAL

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya/TÜRKİYE

Veysel YİĞEN

Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Öğrencisi, Elazığ/TÜRKİYE

ÖZET

Türkiye covid-19 salgını sürecinde, eğitim faaliyetlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmesi bakımından, dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olarak gösterilebilir. Çünkü Türkiye'nin bu salgına göstermiş olduğu refleks, salgına hazırlıklı olduğuna dair ipuçları vermektedir. Dünya üzerinde yüz binlerle ifade edilen vaka ve ölüm oranına sebep olan bu salgın, Türkiye'de de birçok ölüm ve vakaya sebep olduğu söylenebilir. Böyle bir ortamda, zaman ve mekân bakımından öğrenciye bağımsızlık tanıyan uzaktan eğitim yoluyla, eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi, dünya üzerindeki birçok ülke ve Türkiye için zorunluluk gerektiren bir sebep olmuştur. Bu sebep doğrultusunda, covid-19 pandemi sürecinde, Türkiye'de gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin değerlendirilmesi bu çalışmada amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışmada, verileri elde etmek amacıyla amaçlı örneklem tekniğiyle, Türkiye'nin farklı bölgelerinde çeşitli devlet okullarının farklı kademelerinde görev yapan farklı branşlardaki öğretmenler, çalışma grubu üyesi olarak belirlenmiştir. Nitel araştırma yöntemine dayalı olarak hazırlanan bu çalışmada verileri elde etmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu aracılığıyla elde edilen algılar, içerik analizi tekniğiyle analiz edilip alt temalar şeklinde bilgisayara destekli hazırlanan şekiller aracılığıyla bulgular kısmında verilmiştir. Çalışma sonucunda dikkat çekici sonuçlara ulaşıldığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, pandemi, eğitim, öğretmen, görüş.

ABSTRACT

Turkey Covid-19 in the pandemic process, in terms of training activities to achieve a successful show as one of the world's leading countries. Because Turkey has demonstrated reflex of this pandemic, that it is prepared to give clues pandemic. Causing this outbreak on the world expressed by hundreds of thousands of cases and death rates, it can be said to cause many deaths and cases in Turkey. In such an environment, through distance education to students in terms of recognizing the independence of time and space, the realization of educational activities it has become a necessity for many reasons require countries around the world and Turkey. In accordance with these reasons, Covid-19 pandemic in the process, evaluation of educational activities carried out in Turkey aimed in this study. Made in this study, for the purpose of sampling techniques in order to obtain the data, Turkey's teachers at different levels of the various branches working in different schools in different regions of the state, has been identified as a member of the working group. In this study prepared based on qualitative research method, semi-structured interview form was used to obtain data. The perceptions obtained through the interview form are analyzed with the content analysis technique and given in the findings section through the forms prepared by computer support as subthemes. As a result of the study, it can be said that remarkable results were achieved.

Keywords: Turkey, pandemic, education, teacher, opinion.

1.GİRİŞ

Dünya üzerinde olumsuz etkisi gün geçtikçe artan ve WHO (Dünya Sağlık Örgütü) tarafından pandemi kategorisine alındığı ilan edilen Covid-19 hastalığı, ilk kez Aralık 2019'da Çin'in Hubei eyaleti Wuhan kentinde, canlı hayvan pazarı olarak nitelendirilen Huanan Deniz Ürünleri ve Canlı Hayvan Toptan Satış Pazarı'ndan (Huanan Seafood and Live Animal Market) çıktığı düşünülmektedir (Tesini, 2020; Üstün & Özçiftçi, 2020). Bu hastalık yapıcı viral etken, bir insan koronavirüsü SARS-CoV-2 şeklinde hızla tanımlanmış, klinik tablosu ise koronavirüs hastalığı COVID-19 ismini almıştır. Virüsün zoonotik yapıda olduğu, muhtemel konak olan yarasalar ve pangolin isimli hayvanlardan insana geçtiği ileri sürülmüştür (Deng, 2020; Üstün & Özçiftçi, 2020). Bir halk sağlığı sorunu (Reimers & Schleicher, 2020) olarak tanımlanan bu salgın, dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında etkisini gösterdiği söylenebilir. Eğitim alanında ön plana çıkan etki, öğrencilerin eğitim gördükleri okullardaki öğrenme ortamlarından uzak kalarak, izolasyon sürecini geçirdikleri evlerinden uzaktan eğitime katılmaları olmuştur.

Uzaktan eğitim, daha geniş kitlelere eğitim hizmeti götürebilmek, eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilmek amacıyla farklı fiziksel mekânlardaki öğretmen ve öğrencilerin, çeşitli iletişim teknolojileri yardımıyla etkileşimde buldukları, öğretme-öğrenme faaliyetlerini gerçekleştirdiği bir sistem olarak tanımlanabilir (Yalın, 2001; Gelişli, 2015).

Salgın sürecinde Türkiye'de eğitim, MEB'in (Milli Eğitim Bakanlığı) kontrolü altında her bir kademede ki dersler için ayrı ayrı uzaktan eğitim yoluyla gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitim, bilgi ve iletişim teknolojilerine bağlı gerçekleştiğinden dolayı, zamansal olarak gelişen teknolojiye bağlı olarak farklı şekillerde uygulandığına ilişkin örnekler bulunmaktadır (Saba, 2001; Turco, 2001; Aydın, 2001). Şöyle ki, ilk ortaya çıktığından 1970'lere kadar basılı materyallere dayalı olarak gerçekleşen uzaktan eğitim, daha sonra gelişen teknolojiyle birlikte radyo, ses kaseti, fax, film, telefon, televizyon, bilgisayar vb. bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla verildiği söylenebilir (McIsaac & Gunawardena, 1996). Uzaktan eğitiminde, bireyin algılama faaliyetini gerçekleştirdiği, öğrenme-öğretme süreci, uygulanan ortamdaki teknolojik alt yapıya bağlı olarak şekillenmektedir. Son zamanlarda internet teknolojisi kullanımının hızla yaygınlaşmasına bağlı olarak, bu eğitimin daha çok web tabanlı gerçekleşmesini beraberinde getirdiği söylenebilir.

Türkiye'de salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitim, çağdaş ve yeni eğitim teknolojilerinin bir boyutudur (Demiray, 2013). Bu alandaki kavram ve uygulamalar, eğitim talebine olan bir dizi gereksinimlerin ve çeşitli iletişim-bilişim teknolojisi ile eğitim teknolojisi alanlarındaki gelişmelerin sonucudur. Uzaktan eğitim uygulamalarının, "yeni eğitim-öğretim olanağı yaratma, iş-eğitim bütünlüğünü sağlama, eğitim ve öğretime demokratikleşme, yaşam boyu eğitim, bireysel olgulara dönüklük, kurumlardan etkili yararlanma, teknoloji-eğitim bütünlüşmesi, birey ve toplum gereksinimlerine yönelme, üç boyutlu bütünlüşmeyi esas alma (basılı malzeme, yüz yüze öğretim), büyük kitlelere ulaşma" gibi bazı kavramsal dayanakları olduğu söylenebilir (Alkan, 1998; Demiray, 2013). Bu kavramsal dayanaklardan hareketle, Türkiye'de uygulanan eğitim faaliyetlerinin değerlendirildiği bu çalışmada, pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri ele alınmıştır.

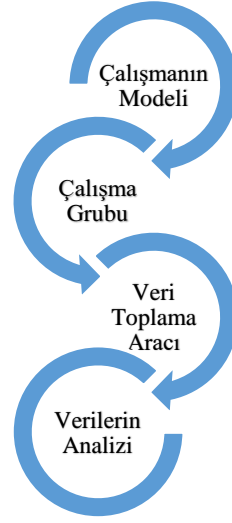
1.1. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu çalışmanın amacı, Covid-19 pandemi sürecinde, Türkiye'deki eğitim faaliyetlerinin, uzaktan eğitim doğrultusunda öğretmen algıları çerçevesinde değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- ✓ Pandemi sürecinde Türkiye'de uygulanan uzaktan faaliyetlerinin, bölgesel açıdan bir farklılık oluşturduğunu düşünüyor musunuz, neden?
- ✓ Pandemi sürecinde Türkiye'de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerini, girdiğiniz dersler açısından yeterli buluyor musunuz, neden?
- ✓ Pandemi sürecinde Türkiye'de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerini, görev yaptığınız eğitim kademesi açısından yeterli buluyor musunuz, neden?
- ✓ Pandemi sürecinde Türkiye'de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin, öneri ve eleştirileriniz nelerdir?

2. YÖNTEM

Türkiye’de pandemi sürecinde uzaktan gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin değerlendirildiği bu çalışma nitel araştırma yöntemi doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bu aşamasını oluşturan alt başlıklar aşağıda Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Çalışma yönteminin evreleri

2.1. Çalışmanın Modeli

Türkiye’nin pandemi sürecinde eğitim faaliyetlerinin öğretmen algıları doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışma, olgubilim (fenomenoloji) araştırması olarak desenlenmiştir. Olgubilim (fenomenoloji) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular, yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Göçer, 2013). Bu araştırmada da, ön plana çıkan olgunun eğitim olduğu söylenebilir.

2.2. Çalışma Grubu

Yapılan çalışmada, araştırmaya görüşleriyle destek veren çalışma grubu üyeleri belirlenirken amaçlı örneklem yöntemi içinde yer alan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme türü, örneklem ya da çalışma grubunun kendi içerisinde çeşitlilik içerdiği durumlarda kullanıldığı söylenebilir. Yapılan çalışmada, çalışma grubu üyelerinin, Türkiye’de çeşitli bölgelerde, kademelerde ve devlet okullarında görev yapıyor olmaları bu çeşitliliğin kanıtı olarak ifade edilebilir. Çalışma grubuna ilişkin özellikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun özellikleri

Bölge	Kent	Kademe	Branş	Cinsiyet	Toplam (frekans)
Doğu Anadolu Bölgesi	Malatya	İlkokul	Sınıf	Kadın -3	5
			Sınıf	Erkek -2	
	Bingöl	Ortaokul	İngilizce	Kadın	5
			Fen B.	Erkek	
			Sosyal B. Türkçe Rehberlik		
	Elazığ	Lise	Edebiyat	Kadın	5
Coğrafya Matematik			Erkek		
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Diyarbakır	İlkokul	Sınıf	Kadın-2	5
			Sınıf	Erkek-3	
	Mardin	Ortaokul	Din Kültürü	Kadın	5
			Matematik Türkçe		

			İngilizce Sosyal B.	Erkek	
			Matematik Almanca	Kadın	
	Batman	Lise	Biyoloji Edebiyat Tarih	Erkek	5
			Sınıf Sınıf	Kadın-3 Erkek-2	5
	Artvin	İlkokul			
			İngilizce Fen	Kadın	
	Samsun	Ortaokul	Sosyal B. Türkçe Matematik	Erkek	5
Karadeniz Bölgesi			İngilizce Tarih	Kadın	
	Trabzon	Lise	Edebiyat Felsefe Kimya	Erkek	5
			Sınıf Sınıf	Kadın-2 Erkek-3	5
	Bursa	İlkokul			
			Matematik Türkçe	Kadın	
	İstanbul	Ortaokul	Fen B. Sosyal B. İngilizce	Erkek	5
Marmara Bölgesi			Edebiyat Matematik	Kadın	
	Balıkesir	Lise	Felsefe Tarih Biyoloji	Erkek	5
			Sınıf Sınıf	Kadın-3 Erkek-2	5
	Manisa	İlkokul			
			Sosyal B. Türkçe	Kadın	
	Denizli	Ortaokul	İngilizce Fen B. Matematik	Erkek	5
Ege Bölgesi			Matematik Tarih	Kadın	
	İzmir	Lise	Biyoloji Edebiyat Coğrafya	Erkek	5
			Sınıf Sınıf	Kadın-2 Erkek-3	5
	Konya	İlkokul			
			Türkçe Sosyal B.	Kadın	
	Niğde	Ortaokul	Din Kültürü Matematik Fen B.	Erkek	5
İç Anadolu Bölgesi			Matematik Coğrafya	Kadın	
	Kayseri	Lise	İngilizce Tarih Kimya	Erkek	5
			Sınıf Sınıf	Kadın-2 Erkek-3	5
	Adana	İlkokul			
			İngilizce Fen B.	Kadın	
	Mersin	Ortaokul	Sosyal B. Türkçe Din Kültürü	Erkek	5
Akdeniz Bölgesi			Sağlık Hiz. İngilizce	Kadın	
	Antalya	Lise	Biyoloji Edebiyat İHL meslek dersi	Erkek	5

Tablo 1’de özellikleri verilen çalışma grubu üyelerinin 48’i kadın 57’si erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Tablo 1’de de görüldüğü gibi Türkiye’nin yedi bölgesinden ve her bölgede yer alan üç ilden öğretmenler seçilmiştir. Çalışmada algılarından yararlanan öğretmenlerin belirlenmesinde, her bölgede eğitim kademelerinde görev yapma sayılarının (f-5) eşit olmasına dikkat edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye’deki eğitim faaliyetlerini değerlendirmek amacıyla yapılan bu çalışmada, çalışma verileri elde etmek için araştırmacılar tarafından hazırlanan, uzman görüşleri doğrultusunda son şekli verilen, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken öncelikle çalışma konusuna ilişkin sorulacak sorular belirlenmiştir. Sorular oluşturulurken kolay anlaşılabilir sorular yazma, açık uçlu sorular sorma, odaklı sorular hazırlama, yönlendirmekten kaçınma, çok boyutlu sorular sormaktan kaçınma ve soruları mantıklı bir biçimde düzenleme gibi ilkelere dikkat edilmiştir (Koçoğlu ve Egüz, 2019). Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruların her biri katılımcılara interaktif ortamda yazılı olarak sorulmuş ve katılımcıların yazılı olarak verdiği cevaplar, araştırmacılar tarafından toplanarak değerlendirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

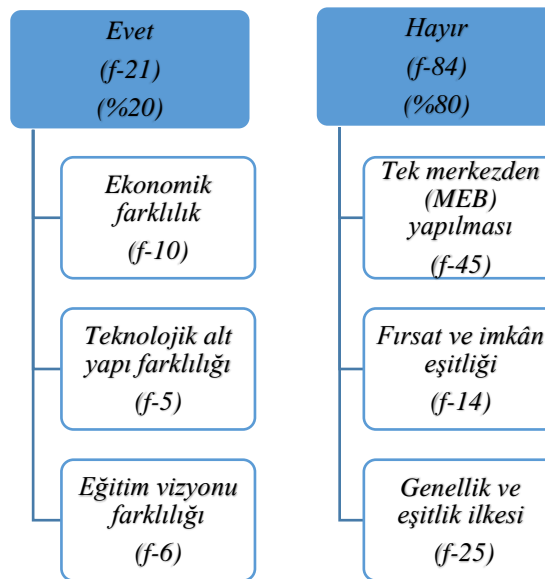
Yapılan çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla, çalışma konusuna ilişkin katılımcı öğretmenlerin algıları yazılı olarak alındıktan sonra, araştırmacılar tarafından verilen cevapların tasnifi yapılarak içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Bilgisayar destekli yapılan analiz sonuçları, ana tema ve bu temaya bağlı oluşan alt temalar şeklinde, çalışmanın bulgular kısmında verilmiştir. Alt tema şeklinde sınıflandırılan bulguları ifade eden katılımcı sayısı (f), yüzdelik oranıyla birlikte benzer algılar gruplandırılarak şekillerle verilmiştir. Bunun yanı sıra, çalışma bulgularına ilişkin örnek algılar, “katılımcı 1, katılımcı 5...” şeklinde verilerek, katılımcı öğretmenlerin algılarından doğrudan alıntı yapılmıştır.

3. BULGULAR

Yapılan çalışmada, çalışma konusuna ilişkin öğretmen algıları içerik analizine tabi tutularak belirlenmiştir. Çalışma bulguları dört başlık altında değerlendirilmiştir.

3.1. Bölgesel Açından Uzaktan Eğitime Yaklaşım Durumu

Yapılan çalışmada, verileri elde etmek amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yöneltilen “*Pandemi sürecinde Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerinin, bölgesel açıdan bir farklılık oluşturduğunu düşünüyor musunuz, neden?*” şeklindeki soruya, katılımcı öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlar içerik analizi tekniğiyle analiz edildikten sonra ulaşılan bulgular Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Çalışma grubunun uzaktan eğitimin bölgesel dağılımına ilişkin algıları

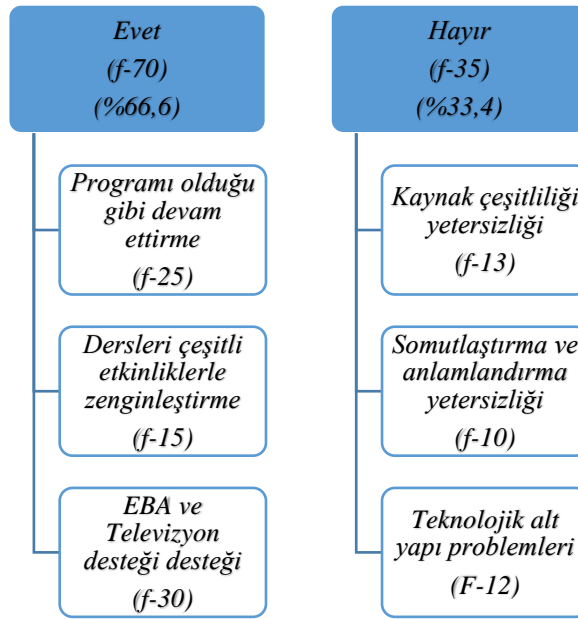
Şekil 2’de verilen bulgulara bakıldığında, katılımcı öğretmenlerin konuya ilişkin farklı ve dikkat çekici algılara sahip oldukları görülmektedir. Şekil 2’ye bakıldığında öğretmenlerin iki tema altında altı altı temayla farklılaştıkları gözlemlenmektedir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu (f-84), pandemi sürecinde Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerinin bölgesel açıdan bir farklılık oluşturmadığına ilişkin algıya sahip oldukları gözlemlenmektedir. İlgili çalışma bulgusuna ilişkin, iki örneklendirilmiş katılımcı görüşü aşağıda verilmiştir.

“Türkiye’de diğer eğitim türlerinde olduğu gibi, salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitimde de bölgeler arası bir uygulama ya da nitelik farklılığı olduğuna inanmıyorum ve böyle bir görüşe de katılmıyorum. Böyle bir durum, Türk milli eğitiminin genel ilkelerinden “genellik ve eşitlik” ilkesiyle çelişkiye sebep olur. Türkiye’de, hiçbir vatandaş ayırım gözetilmeksizin zorunlu eğitimden eşit olanaklardan yararlanma hakkına sahiptir” (Katılımcı, 2).

“Ağrı doğumlu 11 yıldır İstanbul’da görev yapan bir lise öğretmeni olarak, uzaktan eğitiminin uygulanış sürecinde bölgesel açıdan ciddi problemlerin ortaya çıktığına kesinlikle eminim. Bu problemlerin, devletin eğitim politikasıyla hiçbir alakası olmadığına da eminimim. Bu farklılığın temel sebebi, eğitimsiz anne babalar ve bunların eğitime bakış açısı olduğunu düşünüyorum.” (Katılımcı, 93).

3.2. Dersler Açısından Uzaktan Eğitimin Yeterlilik Durumu

Çalışma grubunu oluşturan katılımcı öğretmenlere sorulan, “Pandemi sürecinde Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerini, girdiğiniz dersler açısından yeterli buluyor musunuz, neden?” şeklindeki soruya verilen cevaplar, içerik analizi tekniğiyle araştırmacılar tarafından analiz edilerek, alt temalar şeklinde ulaşılan temalar Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3. Çalışma grubunun uzaktan eğitimin derler açısından yeterliliğine ilişkin algıları

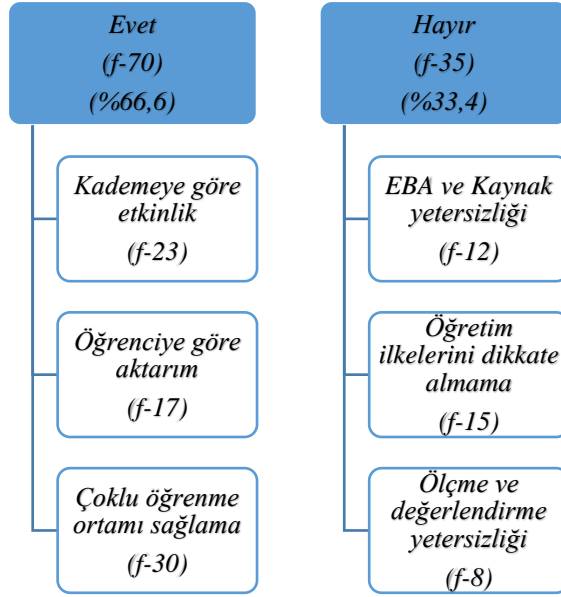
Çalışma grubunu oluşturan katılımcı öğretmenlerin Şekil 3’te verilen çalışma bulgusuna ilişkin dikkat çekici algılara sahip olduğu söylenebilir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin algılarından hareketle, girdikleri derslere ilişkin salgın sürecinde verilen eğitimin yeterlilik durumunun değerlendirildiği Şekil 3’e bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun (f-70) uzaktan eğitim yoluyla, derslere ilişkin yapılan aktarımları yeterli buldukları gözlemlenmektedir. Bu yeterlilik algılarını üç farklı alt temayla gerekçelendirdikleri görülmektedir. Çalışma bulgusunda dikkat çekici bir diğer durum ise, 35 öğretmenin yeterlilik konusunda olumsuz algıya sahip olmalarıdır. Bu olumsuz algıda üç dikkat çekici alt temayla gerekçelendiği Şekil 3’de gözlemlenmektedir. Çalışma bulgusuna ilişkin örnek görüşler aşağıda verilmiştir.

“Bir sınıf öğretmeni olarak, pandemi sürecinde dersime ilişkin uzaktan eğitim yoluyla verilen eğitimi yeterli bulduğumu ne yazık ki söyleyemem. Çünkü benim dersim, öğrencinin gelişim düzeyine indirgenerek somutlaştırma ve anlamlandırma isteyen bir içeriğe sahip. Siz bu dersi doğrudan anlatamazsınız. Bu dersi çeşitli materyaller aracılığıyla (oyun, harita, karikatür, video vb.) anlamlandırıp somutlaştırarak aktarmak gerekiyor” (Katılımcı, 50).

“Görme yoluyla öğrenmenin yüzdelik oranının arttığı ülkemizde, salgın sürecinde yapılan uzaktan eğitim uygulamasını branşım olan matematik dersi açısından yeterli buluyorum. Çünkü sınıf ortamında da biz dersi işlediğimizde, öğrencilerimizin çoğunluğu sadece gözlemleyerek öğreniyor. Derse katılım konusunda problemler yaşamıyoruz değil. Dolayısıyla öğrencilerin görme yoluyla öğrenmesini sağlayan EBA ve Televizyon desteğiyle bu eğitimin yapılması benim için yeterlilik kriterini oluşturmaktadır” (Katılımcı, 11).

3.3. Eğitim Kademesi Açısından Uzaktan Eğitimin Yeterlilik Durumu

Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla çalışma grubunu oluşturan katılımcı öğretmenlere yöneltilen “Pandemi sürecinde Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerini, görev yaptığınız eğitim kademesi açısından yeterli buluyor musunuz, neden?” şeklindeki soruya, verilen yanıtlardan hareketle elde edilen bulgular Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4. Çalışma grubunun uzaktan eğitimin eğitim kademesi açısından yeterliliğine ilişkin algıları

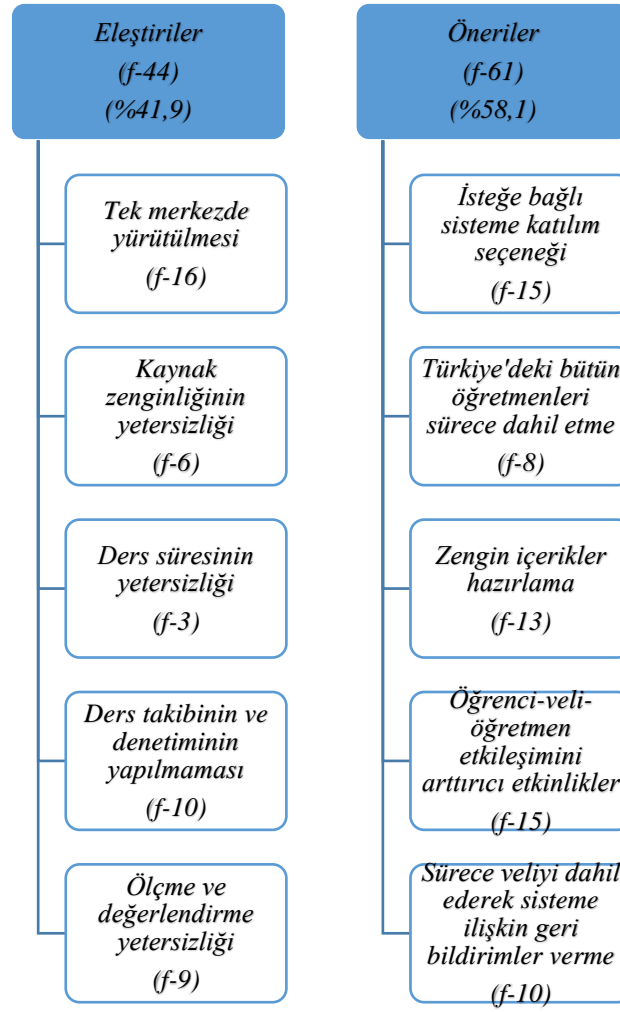
Şekil 4’e bakıldığında, çalışma grubu üyelerinin eğitim kademesi açısından, salgın sürecinde uzaktan eğitimin yeterlilik durumuna ilişkin, çeşitli algılara sahip oldukları ifade edilebilir. Bu algıların alt temalar şeklinde verildiği Şekil 4’e bakıldığında, çalışma grubu üyelerinin yarıdan fazlasının (f-70) eğitim kademesi açısından verilen eğitimi yeterli buldukları söylenebilir. Bu yeterlilik durumunu dikkat çekici üç farklı alt temaya dayandırdıkları görülmektedir. Bunlardan frekans (f-30) olarak, “çoklu öğrenme ortamı sağlama” alt temasının ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte 35 öğretmenin, eğitim kademesi bakımından uzaktan eğitimi yetersiz buldukları görülmektedir. Bu öğretmenlerde yetersizliği üç farklı alt temaya dayandırmışlardır (Şekil 4). Katılımcı öğretmenlerin örneklendirilmiş görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

“Salgın sürecinde ülkemizde uygulanan uzaktan eğitim uygulamasının eğitim kademelerine göre yeterlilik durumuna yönelik sorduğunuz soruya, ilkokul kademesinde görev yapan bir öğretmen olarak hayır diyorum. Bu durumu, uzaktan eğitimle yapılan aktarımda, öğretim ilkelerinin (somutlaştırma- açıklık- öğrenciye görelilik vb.) dikkate alınmamasıyla açıklayabilirim” (Katılımcı, 103).

“Türkiye’de yaşanan pandemi sürecinde eğitim kademelerinde verilen uzaktan eğitimi, hem nitelik hem de kullanılan etkinlikler açısından yeterli buluyorum. Çünkü bu eğitimi Bakanlık, eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin kişisel gelişim özelliklerine göre planlayıp uyguladığını söyleyebilirim” (Katılımcı, 23).

3.4. Uzaktan Eğitime İlişkin Eleştiri ve Öneri Durumu

“Pandemi sürecinde Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin, eleştiri ve önerileriniz nelerdir?” şeklinde yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruya, çalışma grubunda yer alan katılımcı öğretmenlerin vermiş oldukları yanıtlar içerik analiziyle analiz edilip ulaşılan bulgular Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5. Çalışma grubunun uzaktan eğitime ilişkin eleştiri ve önerileri

Yapılan çalışmada, salgın sürecinde Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitim sürecine ilişkin, katılımcı öğretmenlerin algılarından hareketle elde edilen eleştiri ve öneriler alt temalar şeklinde Şekil 5’te verilmiştir. Çalışma bulgusuna yönelik olarak yapılan değerlendirmede, 44 öğretmenin bu süreçte uygulanan uzaktan eğitime eleştiri getirirken, 61 öğretmenin eleştiri yerine öneri sundukları görülmektedir. Şekil 5’te bulgular şeklinde verilen dikkat çekici bu eleştiri ve önerilere ilişkin katılımcı öğretmenlerin örnek görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Covid-19 pandemi sürecinde, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de uygulanan uzaktan eğitim faaliyetinin gerçekleştirilme sürecinin eleştirilecek hiçbir tarafı bulunmamaktadır. Çünkü bana göre eleştiri, olağan durumlardaki faaliyetler için yapılmalıdır. WHO’nun pandemi kategorisine aldığı bir salgın sürecinde, zorunluluk gereği devlet olarak tüm ülkede ve tüm eğitim kademelerinde eğitim vermeyi başarıyorsunuz ve benden de eleştiriniz var mı diye soruyorsunuz. Kusura bakmayın benim olsa olsa tebrik takdirim olur. Ancak daha iyi olabilmesi için öneri sunabilirim. Benim önerim, derslerin hem canlı hem de kayıttan dinlenebilmesi. İsteyen öğrenci canlı derse katılır, isteyen öğrenci istediği zamanda dersi kayıttan izleyebilir” (Katılımcı, 109).

“Salgın sürecinde Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitim sürecine ilişkin bir takım problemlerin olduğu açıktır. Bu problemlerin en önemlisi, derslerin kontrolü ve yürütülmesiyle ilgilidir. Bu sistemin Ankara’da Bakanlıkta tek merkezde yürütülmesi kesinlikle yanlış bir durumdur. Bu durumun, dönüt veya geri bildirimini zorlaştırdığını düşünüyorum” (Katılımcı, 35).

4.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

“Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye’deki eğitime bakış” isimli gerçekleştirilen bu çalışmada, katılımcı öğretmenlerin algılarından yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla çalışma konusuna ilişkin veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edildikten sonra ulaşılan bulgular bilgisayar destekli

şekiller aracılığıyla, çalışmanın bulgular kısmında verilmiştir (Şekil 2, 3, 4 ve 5). Çalışmada elde edilen sonuçlar 4 durum altında değerlendirilmiştir. Bunlar, pandemi sürecinde bölgesel açıdan uzaktan eğitimin oluşturduğu farklılık, dersler açısından ve eğitim kademeleri açısından uzaktan eğitimin yeterliliği ve bu süreçte uygulanan uzaktan eğitime ilişkin eleştiri ve öneri durumlarıdır.

Çalışmada elde edilen dikkat çekici sonuçlardan biri, pandemi sürecinde uzaktan eğitim yoluyla Türkiye’de gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin bölgesel açıdan oluşturduğu farklılıklardır. Dünya üzerinde birçok ülkede, uzaktan eğitimin yaygınlaştırılmasının üç temel sebebinden birinin de coğrafi uzaklık olduğu düşünülürse (Odabaş, 2003), uzaktan eğitimin coğrafi engelleri ortadan kaldıran bir özelliği olduğu söylenebilir. Buradan hareketle, çalışma grubunun algılarına bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun, bölgesel bir farklılığın ortaya çıkmadığını vurguladıkları gözlemlenmektedir. Bu durumu da, Türkiye’de eğitimin, milli eğitim temel ilkelerinden olan genellik ve eşitlik, fırsat ve imkân eşitliği ve eğitimin tek merkezden kontrolüyle açıkladıkları görülmektedir (Şekil 2). Çalışmada gerekçe olarak ifade edilen bu ilkelerin özü, *“toplumun tüm bireylerinin ayırım yapılmaksızın, yeteneklerini en uygun biçimde geliştirmede eğitim hizmetlerinden eşit ölçüde yararlanma şansına sahip olmalarıdır* (Kandemir ve Kaya, 2010).” Ayrıca çalışmanın bu kısmında, bölgesel anlamda uzaktan eğitimin farklılıklar ortaya çıkardığına ilişkin bulgularında yer aldığı gözlemlenmektedir (Şekil 2). Eğitim vizyonu farklılığı, teknolojik alt yapı farklılığı ve ekonomik gelişmişlik gibi alt tema şeklinde verilen bulguların farklılıkların gerekçeleri olarak çalışmada vurgulanmıştır. Çalışmada elde edilen bu bulgular, Süral (2015)’ın yaptığı çalışmada vurguladığı *“uzaktan eğitim teknolojik alt yapı bileşenlerinden oluşur”* ve Özbay (2015) tarafından yapılan çalışmada vurguladığı *“uzaktan eğitim teknolojiyle gelişen canlı bir süreçtir”* ifadeleriyle benzerlik göstermektedir.

Salgın sürecinde Türkiye’de ki eğitim faaliyetlerinin değerlendirildiği bu çalışmada elde edilen önemli sonuçlardan biri, dersler ve eğitim kademeleri açısından uzaktan eğitimin yeterliliğine ilişkin elde edilen bulgulardır. Bu kısımda, algılarıyla çalışmaya katkı sağlayan katılımcı öğretmenlerin yarısından fazlasının, hem dersler hem de eğitim kademeleri açısından salgın sürecinde verilen uzaktan eğitimi yeterli gördüklerini Şekil 3 ve Şekil 4’e bakarak söyleyebiliriz. EBA ve televizyon desteği, derslere ilişkin programları olduğu gibi devam ettirme ve dersleri etkinliklerle zenginleştirme yeterliliğin; teknolojik alt yapı problemleri, kaynak yetersizliği ve somutlaştırma eksikliğini yetersizlik gerekçeleri olarak verdikleri Şekil 3’te görülmektedir. Çalışmada ulaşılan bu bulgular, Descy (1995), Bay ve Tüzün (2002)’nın yaptıkları çalışmada ifade ettikleri, *“web teknolojisi sayesinde uzaktan eğitimde birçok etkinlik düzenlenerek öğretim pasif halden aktif hale dönüşür”* cümlesiyle paralellik göstermektedir. Çalışmada eğitim kademeleri açısından ulaşılan bulgular incelendiğinde, katılımcıların, kademeye göre etkinlik, öğrenciye göre aktarım ve çoklu öğrenme ortamını yeterlilik, EBA ve kaynak yetersizliği, öğretim ilkelerini dikkate almama ve ölçme değerlendirme eksikliğini yetersizliğin gerekçeleri olarak verdikleri Şekil 4’te görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında, her eğitim kademesinde verilen eğitimin bir takım ilkelere dayalı olarak gerçekleşmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, liseden ilkökula doğru giderken verilen uzaktan eğitimde somutlaştırma oranının öğrencinin gelişim özelliklerine göre artması gerekmektedir. Her kademedeki öğrencinin anlamlandırma düzeyleri de farklı olabildiğinden dolayı, salgın sürecinde verilen uzaktan eğitim sürecinden aynı anda birbirinden farklı strateji, yöntem, teknik ve materyal kullanılarak sanal çoklu öğrenme ortamı sağlanabilir.

Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç, salgın sürecinde uygulanan uzaktan eğitime ilişkin, katılımcıların eleştiri ve önerilerinin yer aldığı Şekil 5’teki bulgulardır. Bu bulguların yer aldığı tabloya bakıldığında, çalışma grubu üyelerinin tamamının ne eleştiri ne de öneri sunmadıkları görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun eleştiriden ziyade öneri sunmaları dikkat çekici bir sonuçtur. Bu sunulan önerilerden *“isteğe bağlı sisteme dahil olma ve zengin içerikler hazırlama”* teknoloji destekli uzaktan eğitimden yararlanma düzeyini arttırmaya yönelik olduğu söylenebilir. Çalışmada elde edilen bu bulgular Nichols (2003)’ın yaptığı çalışmada vurguladığı, *“uzaktan eğitimle sunulan materyallerin en temel avantajı, erişimde zaman ve mekân gibi kısıtlamaları ortadan kaldırıp öğrencilerin zengin içeriklere daha kolay erişim imkânı sağlamasıdır”* şeklindeki ifadelerle benzerlik göstermektedir. Çalışmada elde edilen bu sonuçlardan hareketle;

- ✓ Türkiye’nin salgın sürecindeki eğitim faaliyetleri, pandemi sürecindeki yaşam koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir,

- ✓ Türkiye'nin salgın sürecindeki gerçekleştirilen uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı bir rapor hazırlayarak eğitimin önemli bileşenlerinden biri olan öğretmenlerle paylaşılmalıdır,
- ✓ Milli Eğitim Bakanlığı salgın ve doğal afet gibi olağandışı durumlarda zorunluluk gereği uyguladığı uzaktan eğitimin niteliğini arttırmak için akademisyenler, öğretmenler ve öğrenci temsilcilerinin katılabileceği çalıştaylar düzenlemelidir,
- ✓ Milli Eğitim Bakanlığı bütün eğitim kademeleri ve bu kademelerde yer alan çalışma alanı ve disiplinler için e-öğrenme sistemi kurup bunun gelişimi için her yıl bilimsel veriler ışığında güncelleme çalışmaları yapmalıdır, şeklinde öneriler sunulabilir.

KAYNAKÇA

- Alkan, C. (1998). Uzaktan eğitimde gelişim. Kocaeli Uzaktan Eğitim Semineri (4-6 Ekim 1997). (Editör: Çetin Baytekin). İzmit: Kocaeli Üniversitesi Basımevi.
- Aydın, A.C. (2001). Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin eğilimler. *Elektrik Mühendisliği Dergisi*, 41:28-36.
- Bay, Ö.F. & Tüzün, H. (2002). Yüksek öğretim kurumlarında ders içeriğinin web tabanlı olarak aktarılması-I. *Politeknik Dergisi*, 5(1), 13-22.
- Demiray, E. (2013). Uzaktan eğitim ve kadın eğitiminde uzaktan eğitimin önemi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 155-168.
- Deng, C.X. (2020). The global battle against SARS-CoV-2 and COVID-19. *Int J Biol Sci*, 16 (10): 1676-1677.
- Descy, D. E. (1995). All aboard the Internet: Adding graphics to your World Wide Web page. *TechTrends*, 40 (6), 9-11.
- Gelişli, Y.(2015). Uzaktan eğitimde öğretmen yetiştirme uygulamaları: tarihçe ve gelişim. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 313-321.
- Göçer, A, (2013). The Opinion of Turkish Student Teachers on the Relationship between Language and Culture: A Phenomenological Analysis. *Journal of Education Faculty Erzinan University*, 15(2), 25-38.
- Kandemir, O & Kaya, F.(2010). Gelir dağılımının yüksek öğrenimde fırsat eşitliğine etkisi: Türkiye'de özel üniversite gerçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 557-566.
- Koçoğlu, E. & Egüz, Ş. (2019). "Türkiye'de, Sosyal Bilgiler Eğitimine İlişkin Alan Eğitimcilerinin Sorunsal Tespitleri". *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1/1), 27-38.
- McIsaac, S.M. & Gunawardena, S.L. (1996). Distance education. In Jonassen, D. (Ed.). *Handbook of research in educational communication and technology*. New York: Simon & Shuster Macmillan.
- Nichols, M. (2003). A theory for elearning. *Educational Technology & Society*, 6(2), 1-10. Web: <http://ifets.ieee.org/periodical/6-2> adresinden 29.03.2020 tarihinde erişilmiştir.
- Odabaş, H.(2003). İnternet tabanlı uzaktan eğitim ve bilgi ve belge yönetimi bölümleri. *Türk Kütüphaneciliği*,17 (1), 22-36.
- Özbay, Ö.(2015). Dünyada ve Türkiye'de uzaktan eğitimin güncel durumu. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 376-394.
- Reimers, F.M. &Schleicher, A.(2020). COVID-19 Pandemisine karşı eğitimde atılabilecek adımlara rehberlik edecek bir çerçeve. OECD, 2020.
- Saba, F. (2001). Professor says distance education will flop unless universities revamp themselves. *Chronicle of Higher Education*, 47(42), A33.
- Süral, İ.(2015). Açık ve uzaktan öğrenmede teknolojik altyapının oluşturulması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*,4(1), 81-95.
- Tesini, B.L. (2020). Coronaviruses and Acute Respiratory Syndromes (COVID-19, MERS, and SARS) Coronaviruses and Acute Respiratory Syndromes (COVID-19, MERS, and

SARS).https://www.msmanuals.com/professional/infectious-diseases/respiratory_viruses/coronaviruses-and-acute-respiratory-syndromes-COVID-19,-mers,-and-sars (Erişim Tarihi: 18.04.2020).

Turco, D.M. (2001). Trends in distance education. 27 Mart 2020 tarihinde <http://www.prr.msu.edu/trends2000/pdf/turcointernet.pdf> adresinde eriřildi.

Üstün, Ç. & Özçiftçi, S.(2020). COVID-19 Pandemisinin Sosyal Yaşam ve Etik Düzlem Üzerine Etkileri: Bir Değerlendirme Çalışması. *Anadolu Klinięi Tıp Bilimleri Dergisi*, 25(1), 142-153.

Yalın H.İ.(2001). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yıldırım, A & Şimşek, H.(2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

